

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyedben
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
birtokosai küldendők.
kéziratok nem adtnak vissza.

KÖZÉRDÉK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben hához hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
félre . . . 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyitlár sora 18 kr.

Liszt Ferencz.

Szül. 1811. okt. 22. + 1886. július 31.

Azon kevés számú magyar művészek sorából, kik a világ bámulását s tönjézését kiérdemelték, megint kiragadott a halál egyet, talán a legünnepeltebbet: Liszt Ferenczet, a híres zongorakirályt, ki július hó 31-én örök álmra hajtotta fejét. Bölcsőjét magyar földön, Sopron megye Raiding nevű falujában ringatták s összerokadt hantok között halála helyén, Bayreuthban német hantok takarják — legalább egyelőre. E két határ között lefolyt 75 évnek legnagyobb részét hazájától távol, külföldön töltötte.

A nagytehetségű s nagyratörő gyermeket és ifjú nagynevű bécsi és párisi mesterek kiképezték s vezették be a művészet csarnokába, hol 20 éves korában Beethovenól már megkapta a művészet felavató esőkját. — A szárnyra kapott művész mint diadalmas hadvezér utazta be a külföldnek és hazájának nevezetesebb városait, s a világ hatalmasai, szellemvilág vezérlő férfiai s a szépség birodalmának uralkodói egymással versenyeztek a lángeszű művész kitüntetésében.

Hazánk igen szűk volt arra, hogy akár a művészi létkör, akár az elismerés kábitó fényét s büvös mámorát nyújthatta volna neki, melylyel a külföld oly pazarul elhalmozta. De mindamellett szeretettel ragaszkodott szülőföldjéhez. A pesti árvízvesztély hallatára haza sietett s a hangversenyből befolyt pénzt a károsultak felségelésére fordította. — Művészi alkotásai közt is azok a legjelentősebbek, melyekre a magyar történelemből s a magyar szellemből merítette az ihletet.

Midőn az ország 1867-ben visszazerezte alkotmányát, Liszt Ferencz is visszatért hazájába s magyar koronázási miséjének előadását vezényelte. Az országos magyar zeneakadémia felállítván, ennek élére, mint legméltóbbat, őt állították, s ez idő óta hazánkat tekintette otthonának, honnan

gyakran el-elvándorolt megszokott művészi köreiből s külföldön élő gyermekeinek meglátogatására, de honunkat állandóan többet el nem hagyta. — Halála világszerte mindenütt fájdalmas részvételt keltett, de a legméltóbban hazája gyászolja őt, melyre a lángeszű művész diadalkoszorúja leg több fényt hintett. Örizzük hazafias kegyelettel emlékét! s példája szolgáljon buzdításul hazánk ifjainak, hogy képességeiket kitarító szorgalommal a lehető legmagassabb tőkélyre kifejtteni igyekezzenek!

LEVELEZÉS.

Korond, 1886. augusztus 4.

Régóta sarkal a kötelességszerű öntudat, hogy felkeressem e b. lap hasábjait s őszintén mondva nem is egyszer ragadtam tollat, hogy azt tegyem, de hát a magamfajta szegény filiszterre ugyancsak áll a közmondás igazsága, hogy ember tervez isten végez. Hiába akartam a munkafelosztás elvét a végletekig víve eleget tenni minden irányban, az egyik irány bizony csak mostanra maradt.

Hadd kísérlem meg tehát néhány sorban vázolni fürdői élményeimet, ha volna, vagy inkább magát a fürdőt. Így köttél kívánok szolgálni: egyrészt nem engedem továbbra is magamom szaradni a vádat, hogy részt dolgozó társ vagyok, másrészt pedig megpróbálom, ha némi figyelmet tudnék kelteni fürdőim iránt.

Ámde előre ki kell jelentenem, hogy ne várjon senki tőlem holmi elragadtatástól, költői frázisoktól hemzsegő levelet, ilyen loeos időben, megvieszedik a legjobbak akaratlansággal s elzárkózástal megkezdett cikkek is.

Különben a multon sem lehet nagyon lelkesednem ezuttal, mert a korondi fürdő világot sem dicsekszik nagy hírű hajdankorral, hiszen a fürdő léte még száz éves sinesen.

Legelső tulajdonosa Traun gróf német generalis özvegye volt a jelen évszáz elején, a kinek figyelmét e tájra külföldi ásványviz kutatók irányozták. E nemes lelkű nőnek több helyütt volt birtoka azelőtt is az erdélyi részekben s így annál későbbesen vásárolta meg ezt is az előbbiekhöz. Állandóan Bécsben lakott, tisztartói által gondoztatva e telepet, de a nyarat többnyire erdélyrészi

birtokain töltötte s azon időtől fogva, hogy a fürdő is tulajdonába ment át, nyáron át rendes vendége lett e helynek, hova ő építettet először lakható házakat, nem ugyan díszeseket, hanem a legszükségesebb követelményeknek megfelelőket. Par év alatt bécsi ismerősei körében egyre több vendéget toborzott számára, kik megszeretve a helyet s talán még inkább tapasztalva a fürdő vizének jótékony hatását, csaknem rendszeresen itt töltötték a fürdői évadot. Az ő érdeme, hogy a fürdőt beültette fűz- és jegenyefákkal, melyeknek árnyára ugyan pl. ez idétl vajmi ritkán van szükség, de azért méltó köszönettel, halálával kell adóznunk érette az utódoknak.

A harminczes években már honfiai is kezdék figyelembe venni azokat a híreket, a melyek az itteni víz csodáhatásáról szányra keltek s midőn Toldalagi gróf a 40-es években megvette a fürdőt az előbbi tulajdonostól és nagyobb mérvű építkezései által folyton több kényelmet tudott biztosítani a látogatóknak: különösen a magyar arisztokrácia körében mind többen barátkoztak meg e helylyel s a Telekyek, Bánlyak, Mikók és a többiek ezt a nyugalmas félreeső pontot választották ki maguknak gyülekező, mulató helyül. Ehhez járult még az a szerencsétlen szerencse, hogy épen azon időben súlyosodott leginkább nemzetünk az abszolutizmus vas köpenye s a jobb jövő reményeit szövöknek kiválóan alkalmasnak kinalkozott eme hegyek közé rejtett kies vidék. Már az első tulajdonos korában felmerült volt az ohajtás, hogy az eddigi, kizárólag hideg fürdőnek vizét főleg a gyengébbek s a mellbetegség végső stadiumaiban levőkre tekintettel melegíteni kellene. Eleget is tettek ez ohajtásnak az által, hogy nagy üstben kezdetleges módon fölmelegítették a 13-14 fokos vizet s Toldalagi gróf azon újítást tette, hogy az üst helyett jókora katlant alkalmazott s ily módon sokban megkönnyítette az eljárást.

De még nagyobb kelendőségnek örvendett ez idő tájt a sós fürdő, mely jelenleg a fürdő teleptől ¼ órányira fekszik, akkor azonban sokkal távolabb volt s esatornák által vezeték le közelebb.

A m. vásárhelyi Dózsák kezébe került azután a fürdő, kik néhány év után — melyek alatt sokat áldoztak a fürdő érdekében — fölhangya a tán nem éppen kielégítőleg jövedelmező haszonbérbe adással, vagy tán más okok által indítva lemondtak a fürdőről s ez most már a Jakabházi

TÁRCZA.

Az örömnap.

Az örömnap, réges-régen
Rám is süttöt tiszta fényben.
Valamikor, kis koromba —
Hej, de nagyon régen volt a!

Azt beszéli, a ki látott:
Soha ilyen boldogságot!
Csak örültem, csak nevettem,
Könny sohasem volt szememben.

Ez az öröm, mely ugy illett,
Másokra is áldást hintett:
Vidámságom rájuk szállt át
S feledték az élet átkát. —

Oh, mi boldog voltam akkor,
A legelső szent tavaszkor:
Ábránd, álom nem kísértett
S nem vitt lépére öző érdek.

Vágyamnak ha volt is szárnya,
Gyöngye tolla pehely számba,
Ha kinőtt is vagy egy régiebb:
Nem vihetett föl az égig.

Nem szállottam, nem repültem,
Porba játsztam, porba ültem —
Hej, fájón érzem azóta,
Csak ott az üdv, ott — a porba!

Teltek évim, teltek egyre.
Oda vágytam az egekbe,
Csillagokhoz, a mik égnék. —
Vitt az ábránd, vitt feljétek.

Egy igaz szó se szolt akkor:
Örizzedj az ily magastól —
S Skausként fennen szállva,
Elégett a lelkem szárnya. —

Oh, ki adja vissza nekem
Eltűnt, boldog gyermekéveim? —
A mióta az elfutott,
Azóta csak sirni tudok.

Évről-évre új bú lep meg.
Hire sincsen kikeletnek.
Virágim mulnak fölötte:
Egy átkos gyom mind kiölte . . .

Ne vigy többé szívem álma
Föl a csillagok homába,
Világába égi hitnek:
Lelkem azt már nem érti meg.

Hagyj ide lent, itt a porba,
Hol játsztottam kis koromba:
Tán, ha benne újra játszom,
Megjön szétűlt boldogságom . . .

Sz. F.

Egy bibliakladó magyar ember viszontagságai ezelőtt 200 esztendővel.

(Folytatás)

Tótfalusi Kis Miklós a nyomda összeállítás és kezelése, valamint a betűöntés mesterségét kevés idő alatt annyira elsajátította s e téren akkora híre emelkedett, hogy angolok, francziák, belgák, zsidók, olaszok, lengyelek folyamodtak hozzá, hogy ebben a mesterségben tőle oktatást nyerjenek, minek következtében a szegény magyar ifjú kezdett vagyonosodni.

Mikor a nyomdakezelés mesterségével tisztában volt, kezdett a tulajdonképeni ezétra, t. i. a bibliának magyar-

nyelveni kinyomatására gondolni. Erdélyből nagyon rossz híreket vett. Azt irták ugyanis hazájából, hogy anyagi támogatásra onnan ne számíton, mert az erdélyi protestánsok, az ott folyton dúló háborúk pusztításai miatt teljességgel nincsenek azon helyzetben, hogy neki bibliakiadási ezélokra pénzt küldhessenek.

Ezen hír vétele őt igentermészetesen elszomorította, de nem esüggedett ő eredeti ezéja keresztülvitelének szándékával teljességgel nem hagyott fel. Elhatározta, hogy kiadja a bibliát magyarnyelven ő a maga költségén. Az erre fordítható nagymérvű kiadásokat a könyvnyomtatás mesterségéből adott oktatásai után reményelte beszerezhetni.

Eleintén ugy gondolta, hogy csak az újtestamentumot nyomja ki, mert hogy az egész biblia kinyomatásának költségét és fáradsalmait megbirja, azt ő maga sem reménylette.

Hozzá kezdett tehát a nyomda berendezéséhez. Ehhez a betűket ő maga öntötte. Azután felkereste a belgiumi akademiákon tanuló magyar ifjakat s felkérte őket, hogy a korrekturát vállalják el és végezzék, mit ők el is vállaltak.

Eközben keresete annyira javult, miként most már a teljes biblia kinyomatásába is bele mert menni. — Őt esztendeig dolgozott szakadatlanul ezen munkán. Megtakarított pénzét, összes keresményét ezen ezétra áldozta.

Ő maga erről a dologról így ír: „Mikor a biblia nyomtatásához kezdettem, nem volt nekem több kétszáz talléromnál. A predikátor jóakaróim tudakozván, hogy van-e erre tehetségem? Mikor nekik megmondám, hogy mennyi pénzem van csak, elcsudálkozának, vállalkozásomat Isten kísértésének mondák és dehortálni igyekezének. De én csak azt feleltem: pertinacem me afferro, temerarium nego. — Minthogy már akkor jó munkák voltak a kezembem, feltettem magamban azt, hogy ha Isten ihlette belém azt az indulatot, egészségben megtart, míg az véghez megyen. Nekem pedig csak egészség kell, mely ha meg lesz, mindenre reá érek lassan-lassan. Ugy is lón. Nekem a fejem

Zsigmond tulajdonába ment át, a ki, ha nem is megalapítója, de bizonyára második alapvetője lett a fürdőnek.

Jakabfalvi éveken keresztül gyarapította, szaporította, rendezte a fákat, ültetvényeket, újra fedette, vagy kijavította az épületeket, a fürdőmedencéket körkerítéssel vonta körül, fenekét kipadoltatta; az ivókutakat zsillipeszkák közé szorítva szintén körkerítéssel látta el, új, kényelmes, három nagy szobából, konyhából, kamarából álló vendéglőt építtetett, jégvermet készíttetett, (melynek ma csaka hire van) megkezdte a fenyőfák ültetését s nem vonakodott százakat meg százakat áldozni, csak hogy a fürdőt a kor követeléseinek mentől megfelelőbbé tegye. — Mióta azonban ez előtt pár évvel az áldozó kész tulajdonos meghalt, gazdátlan, árva jószág lett a fürdő s e miatt nem, hogy a haladásörvényén egyre tovább fejlődött volna, sőt még a mi volt is, az is nagyrészen tönkre ment.

Elszomorodik az ember, ha látja azt a végtelen elhanyagoltságot, boszankodik, ha azt tapasztalja, hogy jó drágán meg kell fizetnie minden lépést s cserében a természet adományán kívül semmit sem kap. — A szállások rongyos falusi viskóknak is alig válnak be, némelyikbe az eső is becsapeg, sőt egész sor szoba van olyan, a mely lakhatatlanná vált. Az ajtók kinyitására és becsukására nézve ajánlatos minden vendégnek, hogy idejövetelekor valami elmés eszközt találjon ki; az ablakon vígan fujdogál be a szellő, a konyhák minden esőhulláskor telvék vízzel; a házak falairól lepattogzott a silány vajúg s a szobák dohos, penészes szaga még az ép mellett is képes megviselni; ing a padló alattad akár a szobában, akár a folyosóknak csufolt valamiken járdogálsz. S mikor már elkeveredve a vendéglőbe vonulsz a zuhogó zápor elől, ott jobbra-balra nyakadba csurog az eső, alig kapsz annyi helyet, a hol pár perczig megállhass szárazon.

Ha fürdeni még s nem szeretvén a hideg fürdőt, meleget használsz, pókhálótól, a madzagos, szinehagyott üggyevetett függönyöktől nem látsz két lépésnyire, a piszok tönkretetéssel fenyegeti minden ruhádat; meleg vizet nem is bocsáthat, mert a csapok nem használhatók, a helyett nagy nehézségekkel esebrekkel hordja Laji bá meg Csókáné a meleg vizet; egy két összetörni készülő szék szolgál minden kényelmedül.

Életveszélyrel járás fel a mozgó lépcsőken, melyeknek karfái is vannak ugyan, de ezeken nem fog a helyi víz erősítő hatása, sőt ellenkezőleg napról-napra korhadtabbak, düledeznek.

Az egész fürdőnek egyetlen sétánya van, ez a mindennapi találkozó helye a vendégeknek.

El lehet mondani, hogy a ki mégis e fürdőre jár, vagy azért teszi, mert sok a pénze, bőven jut a hazfiség oltására, vagy pedig mivel betegsége olyan, hogy e helyre kényszeríti. De nincs az a patrióta, a ki el nem vesztene minden türelmét, ha kényelmetlenségénl egyebet nem kap kidobott drága pénzéért.

Itt tehát fürdői mulatság, élvezet semmi, de annál több egészségi szempontból a haszon, a mennyiben mell-, tüdő-, máj-, lép-, vese- s másnemű betegségekben biztosabban nyújt javulást, mint akár a gleichenbergi. Sokan

jöttek már ide azzal a szomorú reménykedéssel, hogy itt végzik be földi pályájukat, meggörnyed, sáppadt, vézna, járnai is alig tud, megszentencziázott, kétségbeesett szenvedők, kiknél megtört az orvosi tudomány, nehány hét alatt megöpuvve, megerősödve áldották a fürdőt.

A fürdői rendszabályok ime a következők, ezeket követi itt mindenki kisebb eltérésekkel.

Reggeli 6-8 óra között van az úgynevezett első kúra, a mely abból áll, hogy kigyúl a közönség az egyetlen sétányra, jár föl s alá s negyedórai időközökben magába gyömöszöl egy pohár borvizet tisztán avagy kecsketejjel vegyítve. Szól a zene — a micsodás — s versengve tolnak a patienssek serege az ivókúthoz meg a kecskaalhoz s nagyot lélekel, mikor a kitűzött pohárszámmal megbirkózik.

Nyolcz óraker van a reggelizés ideje s a reggeli tetszés szerint erősebb, gyöngébb, hidegebb, melegebb, de mindig hig kávéból áll. — Aztán lézeng ki erre, ki arra, tíz óra tájban megfürösztli magát a sósban, hideg avagy meleg borvizben, kinek a mint jobban izlik. Pihenés következik most délig. Tizenkét óraker megszólal a vendéglő isteni esengettyűje, melynek fűsikető hangjához a gyomrok panaszos korgása adja a kíséretet. Negy tál ételt kapsz rendszeren, esütörtökön és vasárnap ötödikkal töldják meg, nem azért, hogy bővebb választásod legyen, hanem hogy valamiképen éhesen ne maradj. Szidod rettenetesen az izetlen vagy nagyon izes ételleket, de hát jobb hiányával ezekkel kell ellátnod magadat. — Mikor már elkészültél annyira, hogy hozzáülhetnél egy második, harmadik ebédhez: lepihenteted megterhelt (?) testedet, hogy újult erővel taposdhasd az ut porát, sarát, fővenyét, pázsitját. De csak rövid ideig kalandozhatol szerte, mert 5-7 óra közt van a napnak második kúrája. Ugyanolyan ez, mint az első, a különbőség csak az, hogy az amannál megutált fagygyu izű tejet még világra szólóbb elhatározással tudod magadba diktálni, meg hogy a pedálók lassabban mozognak. Ohó, van még egy nagy különbség, t. i. e második kúra a kecsketejes négyesek ideje, a mely abból áll, hogy egy pár nagyreményű fiatalember nemes elszántsággal valamiképp összetoboroz hat s legkedvezőbb esetben nyolcz párt, a kik bemutatják, hogy valaha táncolni is tanultak, de csak valaha tudtak!

Kúra után vacsora következik, melyet vagy lakásodon költesz el, vagy pedig nagy urat adván, a vendéglő helyiségében. — Tíz óraker keresed fel az éjjeli nyugalmat, mely abból áll, hogy valóságos daemioni harezot vívsz a szunyogokkal, legyekkel, csipő, mászó, ugró állatokkal. Így pompásan kipihenve magadat, felébredsz s újra kezded a mindennapi rendes nótát, melyben sok változatosságot idéz az, hogy az eső egyszer nagyobb, másszor kisebb cseppekben potyog s nagyritkán napfényt is látsz.

Fürdő időnk az idén roppant kedvező. Van eset, hogy a hőmérséklet 12-14. fokot mutat s visszahajtozod téli ruhádat és van olyan is — négy hébe egyetlen egyszer — hogy a megfővéshez érzed magad közel. Szép, nyári napokat csak a kalendárium ismer.

Pedig szép időben minden nyomorúságot feledtetni

sem fáj, valamig annak a munkának végét értem, noha mind dolgom éktelen sok volt, mind eleségem vékonyan volt. Néha egy hónapig is bizony bört nem ittam s mennél alább való s olesó edellel táplálkoztam s olyan szükön költöttem, hogy véghez vihessem azokat, a mikhez kezdtem. Sokszor ugy kiadtam pénzem a könyvnyomtatóknak, hogy kenyérvételre egy potrást sem maradt.

De nem csak a fáradsággal és a költségek nehézségeivel kellett küzdenie. Irigyei támadtak saját hazájában, Erdélyben. Ezek hamis híreket hoztak felőle forgalomba. Azt híresztelték, hogy a szent bibliát meghamisítja, így tehát vállalata a magyar protestáns egyháznak nem előnyére, hanem ártalmára leend. A hívők vallásos gondolkozását megfogja vesztegetni.

Ezen forgalomba hozott híresztelések hívőkre találtak, fel a legfelsőbb körökig. Maga Teleki Mihály, apaffy fejedelem első tanácsadója, Erdély ügyeinek azon időkben mondhatni egyedüli intézője, eme híreszteléseknek annyira hitelt adott, hogy ezen nyilatkozatot tette: „azt az embert a tengerbe kellene vetni bibliájával együtt.” Nemcsak, hanem az erdélyi status egy biztost küldött ki Amsterdamba azon utasítással, miként minden lehetőséget kövessen el a végre, hogy Kis Miklós a biblia kinyomtatásával felhagyjon.

A biztos mikor látta, hogy Kis Miklóssal nem boldogul, rávette az amsterdami consistoriumot, hogy Kist idézze maga elibe s intse meg.

Erre vonatkozólag ő maga így szól: „Mikor a bibliát oly nagy ferverrel nyomtatni continálnám, az erdélyországi reformata eklesia, vagy erdélyországi felkúldott embere mindenképen azon levén, hogy engemet interurbáljon munkámban, a conciliumot, azaz az amsterdami consistoriumot egybegyűjtötte ellenem, hogy legalább dehortáljanak, vagy másként orvosolják, hogy elő ne menjek a munkámban. En azt feleltem: „si totus mihi mundus se opponat, ego me totum mundo opponam, nec desistam dum spiritus hos regat artus”, minthogy tudom, hogy istennek indításából és benne ő felsége segít olyan látható képen engemet. — Hasonlóképen az akademiákon tanuló

magyarok a más információjából mind azt tanácsolták, hogy hagyjam le, sőt még a corrector társaim is kezdték javallani, hogy cedendum praesenti necessitati. Megdorgálám azért egyiket ő kegyelmek közül, hogy miért lágyították és „kesergetik az én szívemet.” (Csel. XXI. 13.) Ilyen nyomorúságomban mikor az egész világ ellenem volt, érkezék vidámító válasz Erdélyből, hogy „mindenek jóra fordulának” és én cum triumpho véghez vívém munkámat!*

Tótfalusi Kis Miklósnak öt évekre terjedő szakadatlan munkájába került a Károlyi Gáspár-féle bibliának újra nyomtatása. A kiadást a szövegben talált fordítási és nyomtatási hibák gondos és szakértői átvizsgálása s kiigazítása előzte meg. — Ezen munkában nagy segítségére voltak a belgiumi egyetemeken tanuló theologus magyar ifjak. A kiadás költségeit ő fedezte egyedül nagyfáradsággal szerzett keresményéből.

Ezen Kis Miklós által kiadott magyar biblia ismeretesebe e helyen azért nem bocsákozunk, mert az ilyen ismertetésnek a szakközönség hasábjain van helye s csak a szakemberekre nézve bir kiválóképen érdekel. Ezt tehát e helyen mellőzve, csupán annyit jegyzünk meg, hogy ezen új kiadás akkor az igényeknek teljesen megfelelt s azt még a szakértők is elismeréssel fogadták.

Kis Miklós a nagyok mellett kisebb formában is kinyomtatatta a bibliát a külföldön már létező mintájára, melyeket bár ki is könnyen magával hordozhatott.

E mellett kiadta az új testamentumot külön. Külön lenyomatot eszközölt a szoltárokból. Ő tehát a magyarra lefordított bibliát tulajdonképen négyféle alakban nyomtatta és adta ki, mely munkára ő előtte senki sem vállalkozott. (Vége köv.)

* Tofus Mihály-erdélyi püspök T. Kis Miklósnak tett ígérete szerint kieszakította, hogy a generalis eklesia pénzéből Kis Miklós vállalta támogatására adassék 2500 drb arany. Ezen pénzt utnak is indították Amsterdamba. Irigyei azonban gondoskodtak arról, hogy a pénz az ő kezébe nejusson. Kétszáz darab arannyal megkínálták ugyan, ő ezen összeget barátai unszolására el is fogadta, de a biblia kinyomtatás céljaira nem használta fel, hanem átadta a belgorkormányknak azon kikötéssel, hogy ennek kamatai szegénysorsu magyar tanulókat segélyezésére fordítottassanak.

birna a gyönyörű vidék, a sok zöldülő fa, a nyiló virág, bársonyszerű pázsitos halom, hegyek, völgyek, patakok, ligetek, erdők tarka cseréje.

A fürdői évadnak tudvalevőleg fontos részét teszik a kirándulások. Voltak is már ilyenek, de ezekről nem szölok ezuttal, alkalmaim talán — ha a lap tere engedi — visszatérhetek még rájuk.

Most pedig azzal az ohajtással végzem, vajha vagyonos ember kezébe kerülne e fürdő, a ki kellő, óriási befektetéssel felvirágoztatni tudná eme, a természettől ugy megáldott s az emberek által annyira elhagyott fürdőt!

Dr. Boros Gábor.

Alvincz, 1886. július 29.

— Az E. M. K. E. működése. —

Egy félévig tartott hosszas hallgatásom, azt hiszem ideje megszakítani s e b. lap hasábjain megjelenem, mert könnyen azon hitben lehet a tek. szerk., hogy valami hosszas tanulmányutra mentem, vagy valamely csendes fürdő helyen hűsitem magam, s egészen megfeledkeztem kötelemről. De sajnos, egyiket sem tettem, tanulmányutra sem mehettém, még kevésbé fürdőre. — Ez utóbbi tekintetben meg kell elégednem a helybeli, költségre nem kerülő fürdőkkel, a másikkól sincs részem még ez ideig, ha csak egy pár jóakaróm szivességéből (?) ezután nem fogom el és nem kiküldetni.

Ha nem is értesítém a szives olvasót több időn keresztül helyi körülményeink, dolgaink felől, most ez alkalommal annál érdekesebb és kellemesebb ügyet hozhatok tudomásul.

De beszéljen helyettem a következő jegyzőkönyv.

J e g y z ő k ö n y v.

Felvétetett Alvinczen az E. M. K. E. alvinczi járás vidéki körének 1886. év július hó 18 án tartott választmányi ülésén.

Jelenvoltak: Elnök Teleky József, Barsay Gábor, Dékani Ernő, Szöcs Károly, Szöcs Imre, Csóka Miklós, Szabó József, Tankó József, Verzár Bezső, idősb Péterly László, Molnár Samu és Székely Lehel, mint jegyző.

Tárgyak: 1. Elnök üdvözlőlvén a tagokat előadja az E. M. K. E. alsófehérmegyei választmányának azon felhívását, miszerint jelöltessenek ki ezen vidéki kör területén azon teendők, hol az E. M. K. E. a nemzetiség védelme anyagi és szellemi támogatása ügyében anyagi segílyt nyújtani hivatva volna.

Előadja továbbá a kör választmányának, miként a legégetőbb szükség Borbánd községében a magyar elem megvédése, hol 70 székelyhúszár család nemzetiségéből kivetkőzve, a magyarságot elfeledve, csak vallását és nemzeti intézményeinkhez való hű ragaszkodását tartja föl, — megvédendő ezen község magyar eleme a teljes eloláhsodástól, egy kisedővoda felállítása vált szükségessé.

Jelez továbbá, hogy a kisedővoda ügyében másfél év óta társadalmi uton indítottat meg mozgalom és pedig jó sikerrel, mert mai nap 2000 frt tőke által van annak létrehozhatása biztosítva. Ezen összegből felette jutányos áron a szükségeltető óvodatelek a rajta találtató igen jó beosztású lakással, a czelnak megfelelő, volt katonatiszti épület megvásároltatván, a kijavítással együtt mintegy 600 frtba került.

Fenti tőkén kívül vallás és közoktatási miniszter ur ő nagyméltósága folyó év július hó 7-ről 14213. sz. a. leiratával 200 frttal járult az építkezés befejezéséhez.

Ezen már folyó évi szeptember hó 1-én megnyitandó óvoda fentartásához indítványozza elnök, miként az E. M. K. E. kéressék fel, hogy évenként az óvónó fizetésének pótlására 200 frtot adományozni sziveskedjék, hogy a kitűzött czél elérhető legyen.

A kör választmányára örvedetes tudomásul veszi a jelentést, az indítványt elfogadja, s határozatilag kimondja, hogy a megyei választmány felkérendő azon összeg kiutaltványoztatását kieszközölni az erdélyrészi közmívelődési egyletnél.

2. Ezen vidéki kör területén elkerülhetetlen szükségesség mutatkozik még Alvincz nagyközségben is egy kisedővoda felállítására, mert a községnek rendezett állami iskolája lévén, a nemzeti kulturális czél csak ugy lehet kiegészített, ha a kisedek korán ápolás alá vétetnek, a nemzeti nyelv és szokásokban ápoltatva, midőn iskolába kerülnek, azokat már elsajátították.

Enek foganatosításából elnök következő jelentést és indítványt terjeszt elő.

Nem kélti, miként e községnek minden polgára tehetségéhez képest az alap megteremtéséhez hozzájáruland s oda fog hatni, miként egy megfelelő telek és lakás szerzettessék be, mindazonáltal mutatkozik egy oly alap, mely egy óvoda fentartására — hivatásánál fogva, mint kulturális alap — ezen czélra lenne fordítható s ez áll a községi 5 % iskolaadó azon részéből, mely az állami iskola felszerelési költségeiből fennmarad, s évenként 200-250 forintot tesz ki, mely a gyulafehérvári m. kir. adóhivatalba szokott szállíttatni.

Ezen fennmaradó összeg onnan származik, hogy 1884. évtől fogva Alvincz, Borberek és Sibisán egyesült községek adója az új kataszter életbeléptetésétől fogva a földadó 35 % al emelkedett azon összeggel szemben, mely a községi által 1875-ben megajánlatott az állami iskola részére.

Ezen összeg átenged a nmélt. vallás- és k alvinczi kisedővoda.

Hogy Alvincz egy gyermekmenhelyi ványán kívül indítva által kéressék fel az széhez évenként 200

Mindaddig, m alapból egy állandó bérházban volna meg

A berendezést lyamodást ajánl az o gatóságához, mert es eszmének, mely a k szében alapeszméje fedezésére aránylag

A választmány vallás és közoktatási megkésztetésére és kező bizottságot küld Gondol Dániel, Szöcs József, Kendeffy Laj tagokat, egyuttal a miként a 200 forint erdélyrészi magyar kegyeskedjék.

Mult hó 25-én a helyiség átalakítás óvoda — miután az tészel meg fog vála mikorra kitűzetett, gyűlés aug. 8-ra egy A kinevezett bizotts hogy a reá bizottak munkájokat!*

Multkori level társulatának egy „á gyűjtése céljából s azonban az illető sz hogy ő bizony nem az oláh . . . pardon érkezik Balásztvárb en s rendez itt oly tott még sem Vízakü gedélyert folyamod Fogarason játszó tá leszen már most? I hogy két szék közt

A fürdővendé szik, hogy beköszön szebb része. Többer érkeznek mások.

A fürdői élet is igen élénk; hasi dezgetnek előadást vendéglő kertjében futó“ is producálta bator nem futotta szép jövedelemre t tak a szegény fele Pedig nem volt ok tulajdonképen szob passzióból követte e dolga, hogy ilyes kedve; igen találó ads, vagyis: az él

Eddigélé töt deztek a fürdőven az ilyenek is gyé nek. Esténként a volt bőven dal és

Mielőtt befe lességemnek tartó igazi emberbaráti esolnakból egy ki s Neuman Lipót zottja, daezára an s a már-már első küzdő alig 4 éve vel szerencsésen ges Neuman ur mert a szép csele

A nagyenyed

A ki ezelőt polna dombon, n s rondaságának helyen most 10-11-ke örömmel n átalakuláson men

* Gratulálunk

Ezen összeg átengedése iránt indítványozza felfolyamodni a nmélt. vallás- és közokt. miniszter urhoz, hogy azt az alvinezi kisdudóváda részére folyósítani kegyeskedjék.

Hogy Alvincz községében a kisdudóváda karöltve egy gyermekmenhellyel létesíthető legyen a fenti indítványán kívül indítványozza, hogy a megyei választmány által kéressék fel az E. M. K. E. miként ezen czél eléréséhez évenként 200 frtal járulni sziveskedjék.

Mindaddig, míg a társadalmi uton egybegyűlendő alpból egy állandó óvoda helyiség vásároltatnék, felállítására bérházban volna megindítható, még ez év folytán.

A berendezést illetőleg mindkét óvodára nézve folyamodást ajánl az országos kisdudóváda egyesület igazgatóságához, mert csak így lehet elöget tenni azon nagy eszmének, mely a közmivelődési egyesülésnek erdélyi részében alapelemje vala, ha a hivatott körök a szükségek fedezésére aránylag hozzá járulnak.

A választmány az indítványokat elfogadva, a nmélt, vallás és közoktatási miniszter urhoz felterjesztendő kérés megkésztetésére és az ügy sikeres felkarolására a következő bizottságot küldi ki: Telek József, Batta Bertalan, Gondol Dániel, Szöcs Károly, id. Péterffy László, Tankó József, Kendeffy Lajos, Verzar Rezsó és Székely Lehel tagokat, egyúttal a megyei választmány is felkeresendő, miként a 200 forint évi segélyt ezen óvoda részére is az erdélyrészi magyar közmivelődési egyletnél kieszközölni kegyeskedjék.

Mult hó 25-én Borbándon tartott gyűlésen kiadott a helyiség átalakítása két megbízható vállalkozónak s azon óvoda — miután az óvó-nő is rövid időn 300 frt fizetéssel meg fog választatni — szeptember 5-én, mint a mikorra kitűzött, meg fog nyitvatni. Ugyancsak fenti gyűlés aug. 8-ra egy nyári multság tartását határozta. A kinevezett bizottság pedig aug. 1-én fog ülést tartani, hogy a reá bizottakat keresztül vigye. Koronázsa siker munkájokat!*

Sz. L.

Vizakna, 1886. aug. 4.

Multkori levelemben említém, hogy Homokai színtársulatának egy „állítólagos“ megbízottja járt itt bérletek gyűjtése czéljából s a faképnél hagyott minket: — most azonban az illető színesz arról értesíti a városi tanácsot, hogy ő bizony nem hagyott el bennünket, mint Szent Pál az oláh . . . pardon! románokat, hanem nemsokára ideérkezik Balázstvárról, még pedig a társulattal egyetemben s rendez itt olyan előadásokat, a melyenket nem látott még sem Vizakna. sem Kutyabagós! Helyhatósági engedélyért folyamodott azonban Völgyi O. József jelenleg Fogarason játszó társulata is. Kíváncsi vagyok, hogy mi léssen már most? Mert bizony még könnyen megeshetik, hogy két szék közt — a pad alatt maradunk.

A fűrdővendégek száma már-már megcsappant; látszik, hogy beköszöntött augusztus és eltelt a nyár leg-szebb része. Többen utaznak már el s helyükbe nem igen érkeznek mások.

A fűrdői élet a vendégek megfoglyatkozása daczára is igen élénk; hasbeszélők, komikus „művészek“ is rendezgetnek előadást kielégítő eredménnyel a „Nendwich“ vendéglő kertjében; folyó aug. 1-én pedig egy „kengyel-futó“ is producálta magát nagyszámu közönség előtt. Ambátor nem futotta meg a pályát a kitzött idő alatt, mégis szép jövedelemre tett szert, nagyobbbrészt mert sajnálkoz-tak a szegény felett, hogy olyan gyenge „hivatala“ van. Pedig nem volt ok a sajnálkozásra, mert hát ő kegyelme tulajdonképen szébeni — pincesz. s bizonyára csak ur passióból követte el a trófiát. Azt hiszem, igen jól folyik dolga, hogy ilyes „testgyakorlat“ véghezvitelére is van kedve; igen találóan mondja a török, hogy: ojanamaz áji ads, vagyis: az éhes medvének nincs kedve táncolni.

Eddigélé több társas estélyt és hangversenyt is rendeztek a fűrdővendégek, de most már úgy látszik, hogy az ilyenek is gyérülnek és nemsokára teljesen bevégződ-nek. Esténként a tavakon nagy csolnakázások is voltak, volt bőven dal és „csengő kacaj“ és vice versa.

Mielőtt befejezném igénytelen tudósításomat, kötelességemnek tartom, hogy megemlékezzem egy nemes, igazi emberbaráti tetről. — Ugyanis mult hó 29-én egy csolnakából egy kis fiu beleesett vigyázatlanságból a tóba s Neuman Lipót ur. Rosenblum bérlő sógora és megbízottja, daczára annak, hogy úszni nem tud, utána ugrott s a már-már elsüllyedő, halálos veszélylyel és ijedelemmel küzdő alig 4 éves gyermeket, saját élete veszélyeztetésével szerencsésen megmentette. Azt hiszem, hogy fölösle-ges Neuman ur nemes tettét hosszasan is méltatnom, mert a szép cselekedet önmagát dicséri.

Szöcs Géza.

A nagyenyedi kereskedő ifjuság nyári mu-ltsága aug. 1-én.

A ki ezelőtt 10—15 évvel sétálgatott az enyedi ká-polna dombon, mikor az a hely még a város szeméjének s rondaságainak raktára volt, aztán egy sétat tesz azon a helyen most 10—15 év multával, lehetetlen, hogy szive-lke örömmel ne teljék meg annak láttára, hogy minő átalakulás ment át közvetlenül a város mellett emelkedő

ama 4—5 holdnyi terület, melyet mi enyedik még ma is „Kápolna domb“-nak nevezünk. Akkor a megbotrán-koztató rondaságnak volt az a hely átadva, melyről pedig gyönyörű kilátás nyílik a Maros völgyének egy részére, mely aligha nem Enyed közelében a legszebb; honnan a szépen épülő Enyed városnak egy nagy s mindenesetre csinosabb része áttekinthető, ma pedig azon egy szép és elég nagykiterjedésű sétatny terület el, mely kellemes mu-latóhelyévé vált városunk mindenrendű közönségének.

Ilyen átalakulásokat képes eszközölni a jó ízlés, az áldozatkészség és a tettől, mely az akadályok elől nem hátrál meg, de erős kitartással maga elől azokat eltávo-voltítja. — A Kápolna dombon berendezett sétatnyunk már ma is szép, de igazán széppé fog fejlődni akkor, ha a több száz darabra menő fenyőültetvények azon kinövik magukat, mi még csak évek multával fog bekövetkezni. Hanem Enyed közönségére még teendők várnak ott, ha ama helyet nemesak szép sétatnyvá, hanem kényelmes és nemes élvezeteket nyújtó mulató helyévé akarja átalakítani. Egy eléggé csinos kioszk emelkedett ugyan már ott a fo-lyó év nyarán, mi tovább alig volt nélkülözhető, de még mindig hiányzik egy fedett tánczólo helyiség, mely többé szintén alig nélkülözhető. Ha az időjárás szeszélye ugy hozza magával, hogy a táncmultságra öltözöködött és ösz-szegyült közönséget egy jó esővel jól elpaskolja, gyors és komikus menekülésre kényszerítse s azáltal mindannyiszor neveltségessé tegye, bármikor kedve telhetik, mert sétatnyunkon ninesen egy olyan fedett hely, mely alatt a kö-zönség a nyári idő szeszélyei ellen oltalmat találjon. — Közönségünk már több rendbeli kellemetlen tapasztalatá-ból győződött meg afelől, hogy sétatnyunkon egy az igé-nyeknek és az izlésnek megfelelő fedett tánczhelyiséget kell emelnie és berendeznie, még pedig minél előbb, ha azt akarja, hogy az eső előli gyakori menekülés kellemet-lenségeitől, komikumától mentve legyen. Ezt pedig, ugy látszik, csak társadalmi uton érhetjük el. Ezen gondolatlal már meg is barátkoztunk. Városunk közpénztára ilyen kiadásokat ez időszerint nem hordozhat.

Gyűl is már e czélra a pénz. A nagyenyedi i pa-ro s ifjuság ezen czél javára már eddig rendezett pár jól sikerült nyári multságot, melyek jelentékeny összeget hoztak be. — A nagyenyedi kereskedő ifjuság is látta, hogy ez irányban kötelességét neki is teljesítenie kell. E czélból aug. 1-én egy zártkörű nyári multságot rendezett a sétatnyen, még pedig olyant, mely minden tekintetben sikerültnek mondható. — A szabad ég alatt berendezett tánczólo helyiség igen csinosan, még talán tul-ságos költsékezéssel volt felkészítve. A közönség oly nagy számmal vett abban részt, minőt Enyeden ritkán látha-tunk nyári multságon összegyűlni. A négyeseket 84 pár járta. Gyönyörűség volt nézni azt a fesztelen jó kedélyt, élénkséget, mellyel a társadalmunk különböző osztályaiból összesereglett előkelő közönség ezen estén mulatott. — Itt elő kellene sorolnunk városunk szépeinek neveit, kik ezen multságon résztvettek s annak díszét, érdekességét emelték, de erre vállalkozni azért nem merünk, mert ne-héz feladatnak tartjuk a jelen volt sok csinos nő közül a legcsinosabbakat és legszebbeket kiválogatni. — A zene lehetett volna jobb is, s az is lett volna, ha zenészeink-nem lenne meg az a rossz szokásuk, hogy a multság fo-lyama alatt úgy rendre, szép csendeszen elsőközönségek. Ezen rossz szokásukról őket le kellene szoktatni.

A rendező bizottság tevékenysége, figyelmes előzé-kenysége elismerést érdemel. Még az időjárás is érdemel egy kevés elismerést, a mennyiben a közönséget csak egy reudben verte meg az eső s még akkor sem olyan nagyon, hogy épen bőrig ázzunk. Fenyegetni igaz hogy fenyeget-tett estétől hajnalig, meddig a multság tartott, de fe-nyegetéseitől mi sem ijedtünk meg s ép a kiálhatatlan-ságig goromba ő sem volt.

A mi a multság anyagi részét illeti, arra nézve áll-jon itt a következő elszámolás: bevetett belépti jegyek-ből 180 frt, felülfizetésekből 35 frt 60 kr. Összesen 215 frt 60 kr. Kiadás zenére, díszítésre stb. 145 frt 40 kr. Marad tiszta jövedelem tehát 70 frt 20 kr, mely összeg illetékes helyre, nyugta mellett, a rendező bizottság által már át is adatott.

Ezen alkalommal felülfizettek: Krausz Róbert 30 kr. Simalya Mihály 50 kr. Lucze István 20 kr. Szöcs István 50 kr. Gajzágó László 2 forint. Hínléder Guidó 50 kr. Petykó Géza 50 kr. id. Lőrincz Károly 50 kr. Papp Gyula 50 kr. Takács Béla 50 kr. Reich Mihály 20 kr. Wédel József 50 kr. N. N. 20 kr. Orbán Géza 30 kr. Szilágyi Pál 50 kr. Ungár Gyula 40 kr. Karácsonyi György 40 kr. Nagy Jenő 50 kr. Dr. Magyarai Károlyné 50 kr. Áron János 50 kr. Müller Mihály 50 kr. Folyovich Sándor 50 kr. Drágomán S. Domokos 50 kr. Tökés Imre 50 kr. Der-zsy Lajos 50 kr. Pogány János 50 kr. ifj. Szabó Ferencz 50 kr. István József 50 kr. Imreh József 30 kr. Albert Józsefné 40 kr. Biluska Jakab 10 kr. Szotyori János 20 kr. ifj. Winkler János 2 frt. ifj. Lőrincz Károly 50 kr. id. Winkler János 50 kr. Benedek Gábor 50 kr. Weks-ler Ferenczné 1 frt 50 kr. Lőrincz Linka 50 kr. Lőrincz Berta 50 kr. Kristyori Lajos 50 kr. Nuridsány János 1 frt. Róthi Károly 50 kr. Fantha József 1 frt. Bodola La-jos 1 frt. Korbuly Bálint 4 frt. Neumann Géza 50 kr. Munkácsi Zsiga 1 frt. Grün Adolf 1 frt. Hudelist Mátvás

50 kr. Trébits Mórész 30 kr. x—y 10 kr. Dán József 20 kr. N. N. 50 kr. Cserveny Mátvás 50 kr. Cserveny Ró-zália 30 kr. Cserveny Gizuska 20 kr. Gulácsi Józsefné 50 kr. Abend Sándor méhészeti vándortaná 50 kr. Biró Áron 50 kr. — Összesen 35 frt 60 kr.

Kik is fogadják a czél érdekében meghozott áldo-zatukért a nagyközönség elismerését s a rendező bizottság köszönetét.

Ez a dolog jól sikerült, de a sétatnyen emelendő fe-dett tánczólo helyiségre még sok pénzt kell össztánczólni. Városunk ifjusága tehát ne lankadjon, hanem olykor-olykor még rendezzen ehhez hasonló kedélyes és kedves mul-tságokat, mert a közönség szivesen fogadja s azokon örö-mest veszen részt.

Egy jelenvolt.

CSARNOK.

Egy napi utazásom.

— Uti naplómából.

(Vége.)

A csizmadia tovább vezérelt. „Most menjünk uraim és hölgyeim a vadászkastélyhoz“ — mondá nyájasan. Kul-logtam én is utánok.

A vadászkastély fekszik a Niederwald legmagasabb pontján s szintén a Rajnára néz, a miért tetejéről nagyon szép a kilátás. — Egy kiálló sziklaecsúcsra, közvetlen az erdő szelébe van építve s inkább egy várbástyára, mint egy kastélyra emlékeztet. Fődele ninesen, hanem a he-lyett egy szoba nagyságu sík tér van tetejére osinálva, hova lépcsőken kell felmenni a tulajdonképi két kis szo-bából. — A csizmadia ide is felvezetett, de a hely oly szűk volt s e mellett látogató is annyi, hogy istenkisér-tés lett volna hosszason ott időzni. Különbön az előadó ur sem beszélt itt egyébről, mint elmondotta azon néhány falu és városka nevét, mely ide meglátszott.

Alant a szobában egy könyv volt kiterítve, hová ne-vét minden látogató bejegyezhetette. Mikor odairtam nevem után e szót: „Erdélyből“, lón bámulat és sugdosódás a hátam megett, úgy hogy percz alatt az egész kastély népe tudta, hogy én erdélyi vagyok. Egy polgár meg azt a nyilatkozatot tette feleségének, a ki nem akart hazáról ide eljönni: „Látod, milyen nevezetes a Niederwald, még Erdélyből is eljönnek megnézésére!“ Meg akartam mon-dani az asszonynak, hogy én nem közvetlenül Erdélyből jöttem, de mégis visszatartottam a szót, mert tudtam, hogy a szegény férfinak aztán otthon „hadd el, hadd!“ lesz. — E helyett kimentem a szobából s vártam az ajtó előtt a csizmadia és kíséretére.

A mint ott vagy két-három perczig őgyelgek, hát egyszer kit látok? Az én jóívó kollegáim megérkeztek s egymást támogatva és bátorítva a vadászkastély felé tar-tanak. Roppant megörültek, mikor megláttak. Azt mond-ták, hogy azért maradtak oly soká, mert engem kerestek, pedig én a szemök állásáról jól láttam, hogy a pohár fe-nekére nézegettek. Megbízta, hogy ha már ennyiben van, őgyelejtek csak tovább, legalább addig, a míg ne-vőket beirhatják s aztán mehetünk tovább. — Jól van mondék hozzájuk, de ne vártatassanak soká magokra, mert ilyen helyt nagyon unalmas várni. — Oh, dehog, csak a neveinket írjuk be! — S mégis nekiindultak, hogy men-jenek fel a csigalépesőn a tetőre. Tudtam, hogy ebből nem lesz semmi, mert a csigalépeső oly szűk, hogy két ember még józanon is nehezen fér el egymás mellett, hát még mámoros fő és lengő nádként ingadozó testtel? A fennvalók folyton jöttek lefelé, nem szóltam tehát semmit, hagytam hogy próbáljanak.

A próba nem sült el, mert az elsőt háromszor-négy-szer is lelőtték már a harmadik lépcsőfokról s így végre is inkább felhagytak a kísérlettel, minthogy majd a nyolcz-tizedik fokról lökjék le. Még jó, hogy volt annyi eszök hogy ezt meggondolták, mert az illuminált ember s épen a studens nem szokott eféleket meggondolni. — Beirták nevéket a könyvbe s azzal ismételtlen után indultak.

Sok mindenfélelt láttunk utunkban. A szerencse- és jövedőmondók egymást érték, a kik nem győztek eléggé hívogatni. Az utakon kintornások, esimpolyások, apróság-árusok, gyermekjáték-készítők jártak fel s alá, ékes han-gon ordítva: „minden darab 7 pennig!“ Mert megjegy-zendő, hogy nemcsak nálunk, hanem itt is a 7-es szám a szent szám az ilyen házalók előtt. Néha egy-egy rög-tönzött koresmára is ráakadtunk s ilyenkor mindig bor-sózott a hátam, meggondolván, hogy társaságunk újlag is felbomolhatik. De szinte el is felejtém! Láttunk egy bűvös-barlangot is, melybe a ki bement, husz erős pfen-ninget kellett hogy fizessen, de hogy mit látott odabenn, — azt már nem tudom.

Ilyen változatok között folytatva utunkat, mintegy félórai feltartóztatatlan menet után megérkeztünk az erdő egy terjedelmes tisztására, hol a kereskedők, vendéglősök, fényképesek és mesteremberek házai vagy sátraiból egy egész kis falu van alkotva. Itt már egyéb nem foly, mint adás-vevés, ivás-évs s közbe-közbe ének és zeneszó. — Mikor odaértünk, akkor is éppen zenéltek s hozzá vagy másfél ezren ettek és ittak. A ki a Niederwaldra megy, miután jól kinézi és még jobban kifutja magát, itt telep-szik meg, hogy fáradsalmait kipihenje. éhét-szomját meg-

* Gratulálunk ezen szép sikerü tevékenységnek

Szerk.

enyhítse és, ha van kedve, dalolja is hozzá: „Oh te dicső Germania, ki Niederwald felett...”

Már előre el voltam készülve, hogy itt mi is meglepedünk, azonban a dolog egészen másképp ütött ki. A vig kollegákat nem tudom azelőtti éjszakázásuk, a sör, vagy a nagy tömeg látása egészen lehangozta, úgy hogy most a zeneszórá és a serlegek látására sem tudtak felmelegedni. Csüggetegen és némán jöttek utánam és miután megnéztük vagy két gyorsfényképező műhelyét és műveit, szépen elhagytuk a tisztást, el a vásári zajt és mulatózókat s mentünk vissza egy más uton az emlékszóbor felé. Egy-egy szót alig tudtam kivájni belőlük az egész erdei út alatt. Kérdeztem, mi bajok? Nem tudják! Hol a jókedvök? Azt még ugye se! Végre aztán én próbáltam a talányt megfejteni s arra az eredményre jutottam, hogy ez a német természetben kell hogy rejlik. A magyar, ha búsul, ha örvend: iszik és veszett kedve van, a németet pedig egy idő után az ital gondokba ejti s a mi kezdetben kitörésre vitte, az a poharak emelkedő számával lehangozja. E meggyőződésben annál inkább megerősödtem, mert a kollegák sem bágyadtaknak nem látszóttak sem földrészek nem voltak, sőt a friss erdei lég folyton józanította őket.

Vontattok társalgás és egy pár pihenő után mégis csak kijutottunk ismét a szóborhoz. Hiába voltak az erdei pihenők, az egész napi séta után úgy el voltam fáradva, hogy nem vállalkoztam gyalog menni le a városba. — Indítványoztam tehát, hogy ülünk fel a fogaskerekű vasútra s azon szálljunk alá. Az indítvány elfogadtatott és mi körülbelül fél hatkor hátat fordítottunk a Niederwaldnak, ott hagyva még egy pár ezer embert.

A kollegák búskomorsága még egyre tartott, pedig sokszor rákérdeztem a nótára: „Oh te dicső Germania...” emlékeztem a lelkesültségre, a mit Rüdeshaimban felidéztek... mind hasztalan, nem lehetett beléjük egy kis lelket verni. Még mikor a város főutcáján az indóház felé végig mentünk s a vendéglőkből hangzott a zene és ének, hangzott a vidámság és jókedv, ők még akkor sem derültek fel. Az állomásnál kérdeztem, hát most hová? És határozatát érlelődött, hogy itt a Rajna mentén egyik kis városban, mely olesőbb, mint Rüdeshaim, megvaosoráztunk, kialusszuk magunkat és reggel utazunk Wiesbadenbe s miután ott is kinézzük és sétáljuk magunkat — holnap este Marburgba.

Igy érkezünk aztán a nem sokáig késő vonattal Winkelbe, hol egy vendéglőbe még jó este előtt betelepítettünk. Kollegáim itt már kezdtek visszanyerni elfelejtett jókedvüket, néhány kugli-partiét eljátszottunk, egy pár pohár rajnamentit megittunk s miután ezt valami vajas sülttel lenyomtatunk, aludni indultunk.

Utközben azonban egy meglepő hír tartóztatott fel, mely a táviró sodronyain jött és egész Németországot, sőt egész Európát villámgyorsasággal bejárta, s e hír az volt, hogy a megörült és trónját veszített II. Lajos bajor király a starembergi tóba ölte magát.

E meglepő és valóban szomorú hírről még sokat beszélgettünk, míg végre szemünket befogta a pihentető álm, a mi nem is volt valami nagy mesterség, mert kifárasztott csunyán a nap dicsősége.

Ime, ezekben vala szerencsém beszélni egy napi utazásomról a kedves olvasónak. — Ha ennek alapján tán a „má s n a p i” is érdekelné, szíves örömet leírom, mert ezt ép oly könnyű itt az asztal mellett megtenni, mint a mily fáradtságos volt átélni és hozzá a helyszínen az adatokat följegyezni. Kiss Sándor.

VEGYES HIREK.

— Az E. M. K. E. közgyűlését augusztus 29-én Kolozsvárt tartja. Felszólítjuk a kötelezettségeiknek eleget tett alapító és rendes tagtársakat, nemkülönben az örökös testületek képviselőit, hogy részvételi szándékukat folyó hó 15-ig bezárólag alólirt bizottsághoz bejelenteni szíveskedjenek. — A bejelentésnél világosan közlendő: 1. Lakás és utolsó posta. 2. A vasútvonal és állomáshely neve, melyre a kedvezményes jegy kiállítandó. 3. Gondoskodjon-e a biz. részére szállásról? 4. Tartson-e főnn a biz. közöbédre terítékjegyet és színházi diszeldadásra belépti jegyet? — Szíves tudomásul veendő, hogy az egyesület, tagjainak nagy létszámánál fogva e hírlapi felhíváson kívül s a jelentkező tagtársaknak a közgyűlés programját a vasúti és szállás-jeggyel egyszerre küldi meg. — Szíves tudomásul veendő továbbá az is, hogy a közgyűlés napján Kolozsvárt több körülmény összehalálkozása folytán tömérdék vendég és idegen jövén majd össze, a fenti záros határidőn túl jelentkező tagtársak kívánalmainak algha tudna eleget tenni a bizottság. — Kolozsvárt, 1886. aug. 1-én. — Az igazgató választmány nevében: Gyarmathy Miklós, az ünnep rend. biz. elnöke. Várad Albert, az ün. r. biz. jegyzője.

— Neerolog. Már özvegy Dósa Györgyné sz. kászoni Gyarmathy V. Rózsalia és gyernekei: Ienke és Emma fájdalomtól szakgatótt szívvel jelentik maguk és számos rokonnak nevében a hön szerető férjnek, páratlan gyöngédségű édes atyának és hír rokonnak: Mak-

falvi Dósa Györgynek július hó 27-én Marosvásárhelyt, életének 70-ik és boldog házasságának 42-ik évében, hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. — A megboldogult egykor mint ügyvéd, a szabadságharásban mint hadbíró, később mint Alsófehérmegye főjegyzője és végül a politikai működési tért elhagyván, mint a régi Maroszelek, aztán Marostordamegye és Marosvásárhely város törvényhatóságoknak választott állatorvosa, minden téren ritka hűséggel, lelkiismeretes buzgósággal s még a halálát megelőző napon is legilletékesebb helyről elismert példás szakértelemmel szolgált a hazának, a közügynek és embertársainak s szíve melegével bőven árasztá el szeretett rokonait és nagyszámú ismerőseit. Családjá pedig vérző szívvel kiálthatja, hogy: „Leesett a mi fejünknek koronája, és siralomra változott a mi boldog életünk.” A megboldogult porrései jul. hó 29-én tetették a reformátusok sírkertjébe örök nyugalomra. — Az elhunyt derék férfit meggyón szülőltje, birtokosa és 1867. augusztus havában történt első nagy választás alkalmával több mint 290 szavazattal megválasztott főjegyzője volt; állomását azonban családi viszonyai miatt nem foglalhatta el. Két leányán kívül egy fia volt: Géza, egy kitünő tehetségu festő, kinek képe „Bethlen Gábor tudósai között” méltó figyelmet gerjesztett, öngyilkos lett, mi a mély érzelmű jó apát rendkívül elkeseríté.

— A helybeli önkéntes tüzoltó egylet mára tervezett nyári mulatságát későbbi időre balasztá el.

— A Fiumében uralgó cholera úgy látszik elveszti járványos jellegét, mert két nap lefolyása alatt egy újabb betegségi eset sem merült fel.

— A nagyenyedi műkedvelő társulat — mint örömmel halljuk — újra megkezdte működését, s folyó hó 15-én kérestélyt rendez érdekes műsorral. Ohajjuk, hogy a működő tagok szorgalma s működési készsége tegye lehetővé, hogy a jövő méltó folytatása legyen a szép kezdetnek s a pár év előtti szép sikernek!

— Az adózó közönség figyelmébe. Nagyenyed város adóhivatala egy általa kibocsátott „Felhívás”-ban felhívja az adózó közönség figyelmét arra, hogy miután az 1886. III. évnegyedi adó folyó évi aug. 1-én esedékesé vált, azt e hó 15-ig annyival is inkább fizessék be, mivel azontul az I. fokú végrehajtást az intést, és reá 8 napra a II. fokú végrehajtást, a foglalást feltétlenül meg fogja indíttatni.

— Vakmerő rablás. Csiki Elek szentbenedeki birtokoshoz két női ruhába öltözött, befeketített arcu rabló lopódzott be, míg egyik a konyhában levő főzőnét hegyes szőlőkaróval sakban tartotta, a másik éles lejszével a pénzes irományok tartására használt szekrényt vágta fel a szomszédba is elhalszó nagy robajjal. A feltörés után a különböző helyeken tartogatott pénzből mintegy 3—400 frtot s némely irományokat magukhoz vevén, a közönségi lakosok üldözése daezára, elmenekültek. Szerencsére nem volt elég idejük, hogy az összes pénzkészletet kényelmesen felkutatassák s így a kár, bár érzékeny és fájdalmas, de nem akkora, mint a mekkora lehetett volna. A tetteseket még csak kutatják. — Tanulság: a kinek sok a heverő pénze, tartsa wertheim szekrényben, vagy tegye takarékpénztárba!

— A Janszky-Edelseheim Gyulai-féle kellemetlen ügyben úgy látszik kedvező megoldás várható, hogy miből állt az a lapok még nem tudják, de sejtik, hogy a miniszterelnökhöz a közelebbi nemzeti ünnepély alkalmából intézendő legfelsőbb kézirat tartalma fogja a nyugtalanító közvéleményt lecsendesíteni.

— A verespataki ev. ref. egyház javára folyó évi július 11-én rendezett nyári táncmulatság alkalmával felülfizettek: id. Gáspár János 5 frt. Szodan Ferenc 50 kr. Dobai Ferenc 20 kr. Loyczel Kálmán 20 kr. Moldovai Gyula 20 kr. Trifán Miklós 1 frt. Kreszác István 1 frt. özv. Gelei Józsefné 4 frt. Csiki Antal 2 frt. Bodnár Károly 1 frt. Schlett Lipót 1 frt. Csora Sándor 5 frt 40 kr. Kozma György 4 frt 40 kr. Henzel Simon 3 frt 60 kr. Bartalics János 90 kr. Hámoszki József 40 kr. Magyar Mihály 20 kr. Kovács József 40 kr. Novák 20 kr. Sztári Róbert 20 kr. Fuchs János 40 kr. Karácsoni Kristótné 80 kr. Csilik György 60 kr. Vuzdugán György 40 kr. Magyar Mariska 2 frt. Baritz Viktor 2 frt. Rákósy István 4 frt. Szabó Lajos 2 frt. Drumár Sándor 1 frt. Drája József 1 frt. Vulkoj „Péter Pál” francia társulat 10 forint. Tőke István 1 frt. Vlászsa János 80 kr. Zudor Akos 80 kr. özv. Lázár Györgyné 80 kr. Zarándi Károlyné 80 kr. Demény András 80 kr. Lövy Dávidné 80 kr. Lövy Zsigmondné 80 kr. özv. Zudor Jánosné 80 kr. Burz János 80 kr. Tedea Dumitru 80 kr. Bogye Gyorgye 80 kr. Kandrea Miklós 80 kr. Vesza Juon 80 kr. Kandrea György 80 kr. Szemerjai Gyula 80 kr. Visi Imre 10 frt. Moldován Lajos 5 frt. Gruber József 2 frt. Dregán János 5 frt. Barabás Sándorné 2 frt. Kremnitzky F. Jakab 3 frt. Koronya Györgyné 2 frt. Albin Kandid 1 frt. Vlád János 1 frt. Henzel Károly 5 frt. Tober Ferenc 2 frt. Máhr János 1 frt. Ebergényi Sománé 10 frt. Zsakó Istvánné 5 frt. özv. Árkósy Károlyné 2 frt. Merszics Árpád 1 frt. Tabakovics Irén 2 frt. Pálfi Józsefné 2 frt. Mikó Matild 1 frt 50 kr. Mikó Dezsó 1 frt 50 kr. Molnár Árpád 3 forint. Keller Józsefné 2 frt. László József 2 frt. Tóbiás Sándor 2 frt. Pálfi Samu 3 frt. Broz Alajos 2 frt. Boér Béla 2 frt. Ebergényi Mózes 2 frt. Ebergényi Mózesné 1 forint. Ebergényi Etelka 1 frt. Ebergényi Irma 1 frt. Ebergényi Gabriella 1 frt. Draskovics Géza 1 frt. Bourmáz Jánosné 1 frt. Dr. Bálint Albertné 1 frt. Székely Ágoston 1 frt. Jenei Emanuelné 2 frt. Dávid Jánosné 1 frt. Csiki An-

talné 1 frt. Ebergényi Sándor 3 frt. Boér István 2 frt. Krisai Károly 1 frt. Berenyi Paula 1 frt. Jáuki Károly 50 kr. Zsurka Józsefné 5 frt. Gruber Jánosné 2 frt. Jenői Manó 3 frt. Dromban István 2 frt. Dávid Katica 40 kr. Székely poropok Sándor 1 frt. Gagyi Pálfi Sámuel 1 frt. ifj. Gagyi Sándor 1 frt. Bartha Ilona 1 frt. Dávid Jánosné 2 frt. Csura Sándor 1 frt. Imreh Károly 1 frt. Káján Simon 1 frt. Preiner József 1 frt. Damó Vilmosné 2 frt. Bartalics Ottilia 50 kr. Su'utz Pompi 3 frt. Szebeni Ferenc 2 frt. Valaki 20 kr. — Összesen 200 frt 60 kr.

— Az uttörőknek mindig és mindenütt számtalan nehézséggel kellett megküzdeniök. Mindazok, kik nagy és új szeméért keltek harezra, csak óriási áldozatok árán érték el céljukat. Mikor négy év előtt Budapestén megindult egy szerény lap, a „Magyar Háziaszony”, mindenki korai halált jósolt annak. S ime, négy év elmúlt s a kis, szerény „Magyar Háziaszony” egyike lett legelterjedtebb heti lapjainknak s alig van az országban község, hová több példányban nem járna. De a M. H. meg is érdemli azt a nagymérvű pártolást, melyben országsszerte s különösen megyénkben és városunkban részeseül, mert 4 évi fennállása óta nemcsak terjedelemben nagyobodott, hanem sikerült számos jeles írónak és írónőnek maguk köré csoportosítani, úgy hogy minden tekintetben megfelel maga elé kitűzött céljának, vagyis a háztartás, a konyha, a gazdaság, a nevelés, házi orvos és egészségügy, kertészet stb. terén ép oly hasznos tanácsokat nyújt olvasóinak, mint kelleme szorakozást nyújt „Munka után” ez. ingyenes szépirodalmi melléklete, mely a legnagyobb változatosságban közöl költeményeket, beszélyeket, rajzokat, humoreszket, érdekesítő regényeket, talányokat s egyéb apróságokat. A „Magyar Háziaszony” előfizetési ára egész évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyed évre 1.50 kr s a kiadóhivatalt (Budapestén, Nagykorona-utca 19.) melyhez az előfizetések a legezlszerűben postautalványon intézendők, kívánatra ingyen és bérmentve szolgál mutatóványszámokkal.

Közönség köréből.

Nyilatkozat.

Alólírott, miután több oldalról a nagyszzebeni m. kir. pénzügyigazgatóságúal állítólag eszközölt alattomos feljelentés vádjával lettem megtámadva, tekintve, hogy a megtámadások sulya nem csupán magán személyemre, hanem főleg városi képviselőtestületi tagsági minőségemre esik: kötelességemnek tartom kijelenteni, miszerint a vád minden alapot nélkülöz, mert én a m. kir. pénzügyigazgatóságúal titkos pénzügyőre nem lévén, sem érdekem nem vezérelvén, okom sem lehetett feljelentést tenni s nem is tettem; minélőfgva a vádat határozottan visszautasítom s indítóját hazug rágalmazónak tartom, ki más becsületének alattomos esorbításával vél magának előnyt szerethetni.

Nagyenyeden, 1886. augusztus 5-én.

Czeiler Eduárd,
v. képviselő.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

DR. MAGYARI KÁROLY
SZILÁGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

Hirdetés.

A piaczson az ugynevezett Márton József-féle házias telek hozzá tartozó épületekkel együtt szabad kézből örök áron eladó, — avagy szentmihálynapjától kezdőleg több rendbeli lakrészek haszonbérbe kiadók! — Értekezhetni felőle meghatalmazott

Király Alberttel.

Andel J.-féle uj felfedezett tengertuli por

pusztít poloskát, bolhát, svábót, molyt, orszobogárt, legyet, hangyát, pinezobogárt, madármolyt, egyáltalában mindennemű rovar, — majdnem természetfölötti gyorsasággal és biztossággal, — oly formán, hogy a létező rovaroktől még csak nyoma sem marad annak. Valódi minőségben és olcsó áron kapható:

Prága

Andel J.-fée gyógyfűkereskedésben

„fekete kutya” Huss-utca 13.

Nagy-Enyeden ifj. WINKLER JÁNOS ur vegyes-kereskedésében.

Ny. Wokál János gyorsajtóján Nagy-Enyeden.

Szerkesztői Nagy-Enyeden A KIADÓHIVATALA lap szellemi rész közlemények kiadóhivatala Wokál János könyvtára az előfizetések és bérmentesen küldi Kéziratok nem adak

Karoljuk

Öszintén meg és Románia közöttünk örvendünk, mely részünk lakosságának előnyök. — Ugy szarvasmarha, ser szűnt, gazdasági emelkedett s így g Mikor pedig az E javul, akkor lakoss zete javul, mert lalkozó országgrsz maga után vonja vulását. Ugyanis, akkor az iparosok mert van miből, tesen nem dolgozt

Az a körülm lehet 90 krajczár sárolni, állításunk hanem bizonyítja, gazdák is, kiknek jukat potom áron szükség van arra most potom árért áron tartjuk, azt szándékozzók, mert

Erdély átlag bonát, mint a me van, így tehát ha ellen véde van, tességes árt szab paczain legalább mindig lehetne, n Igaz az, h akkor örvend, ha

TA

Egy bibliakiad ságai ez

Tótfalusi Kis készítő is akkora deléseknak alig tud biblia könyvmátása keresett, mi azon i fejedelmek egymás tőjük és nyomdász és tökéletesített ny lalkozásra szánt eg legkecsgettebb ajá redett lelkében lez távollét után vissza édes otthon kebelén ajku hitsorsosai kö

Ezerhatszázny liát, zsolotárait, sz egyrésze dízes a mintegy 40,000 n pakolta számos n világirodalom legb sok utánjárással és tehát utrakelt egy rakodtak meg s el Elképzelhető, kezdetleges közle között, mekkora fán ságába került meg amsterdamból Erd